

اثر طبیعی - ملی غار یخکان
Yakhkan Cave National Natural Monument

*** موقعیت جغرافیایی:**

غار یخکان در منتهی‌الیه جنوب شرقی شهرستان خلخال، در ضلع جنوب غربی رشته کوه ماسوله‌داغ و در ارتفاع ۲۳۵۰ متری از سطح دریا واقع شده‌است.

*** مختصات جغرافیایی:**

طول شرقی $50^{\circ} 52' 48''$
عرض شمالی $37^{\circ} 10' 16''$

*** راه ارتباطی:**

مسیر شماره ۱: استان زنجان - بخش طارم - شهرستان درآم - حدود ۱ ساعت و نیم مسیر خاکی تا روستای رکن‌آباد و جلال‌آباد و حدود ۳۰ دقیقه مسیر پیاده‌روی تا دهانه غار.
مسیر شماره ۲: استان اردبیل - مسیر خلخال به گیلان (اسالم) - شهر کلور مرکز بخش شاهرود - روستای شال - روستای ماجولان - روستای جلال‌آباد.
مسیر شماره ۳: استان گیلان - شهر ماسوله - مسیر ماسوله به شهرستان درآم - حدود ۱ ساعت مسیر خاکی تا روستای جلال‌آباد.

*** مشخصات و ویژگی‌های غار:**

غار یخکان در ارتفاع ۲۳۵۰ متر و با ارتفاع حدود ۶۰ متر از نوک قله با جنس سنگ‌آهک قرار گرفته‌است. در دهانه ورودی غار که رو به شرق واقع‌است آثار هوازدگی و خردشدن سنگ‌های ناشی از اقلیم یخبندان به صورت واریزه به‌خوبی در آن دیده می‌شود. دهانه ورودی غار بسیار کوچک و حدود 50×40 سانتی‌متر می‌باشد که از طریق یک راهروی تنگ و باریک به طول ۱۰ متر و به عرض حداکثر ۵۰ سانتی‌متر به تالار وسیعی منتهی می‌شود که طول و عرض تالار به ترتیب $36/5$ و ۱۵ متر و ارتفاع ۲۰ - ۱۵ متر می‌باشد. هوای داخل غار سرد و مرطوب بوده و از خصوصیات ویژه این غار جریان هوای مرطوب و تشکیل بلورهای یخ به‌صورت قندیل و ورقه‌های نازک در قسمت‌هایی از سطح دیواره‌ها و سقف می‌باشد که به نام "یخکان یا معدن یخ" نامیده می‌شود.

در مواقعی که هوای بیرون غار گرم است عمل انجماد صورت می‌گیرد و با سرد شدن هوای خارج غار علاوه بر اینکه یخ تشکیل نمی‌شود بلکه یخ‌های موجود نیز شروع به ذوب شدن می‌نمایند. روستاییان به‌ویژه سکنه قراء جلال‌آباد، رکن‌آباد و گندم‌آباد در فصل تابستان یخ مصرفی خود را از این غار تأمین می‌نمایند. در داخل غار هیچگونه اثری از ساختارهای آهکی (استالاکتیت و استالاگمیت) مشاهده نمی‌شود همچنین در زمان بازدید غار، خفاش و یا موجود زنده دیگری در داخل غار مشاهده نشد. در داخل تالار اصلی نیز یک

دودکش به سمت بالای غار قرار دارد که به بیرون غار منتهی می‌شود و باعث ورود هوا به داخل غار و تهویه طبیعی آن می‌گردد. باتوجه به موقعیت جغرافیایی و توپوگرافی موجود، هوای منطقه به‌علت نفوذ دائمی رطوبت دریای خزر مرطوب می‌باشد و در فصول و ایامی که هوا گرم است ورود هوای گرم به فضای داخلی غار و حرکت آن در تالارها و راهروها و برخورد آن با سطوح مرطوب دیوارها و سقف غار سبب تبخیر رطوبت سطحی آن می‌شود. این سطوح با از دست‌دادن انرژی سرد شده و محیط مساعدی جهت انجماد ایجاد می‌گردد و برعکس چنانچه هوای ورودی سرد و مرطوب باشد، با ورود به فضای سردتر داخلی مقداری از انرژی خود را آزاد می‌سازد و بدین ترتیب هوای داخل غار به تدریج گرم‌شده و ذوب ورقه‌ها و قندیل‌های یخی و ریزش آنها را موجب می‌شود.

غار یخکان در سال ۱۳۸۱ از سوی شورای عالی حفاظت محیط‌زیست به عنوان اثر طبیعی ملی شناخته‌شد.